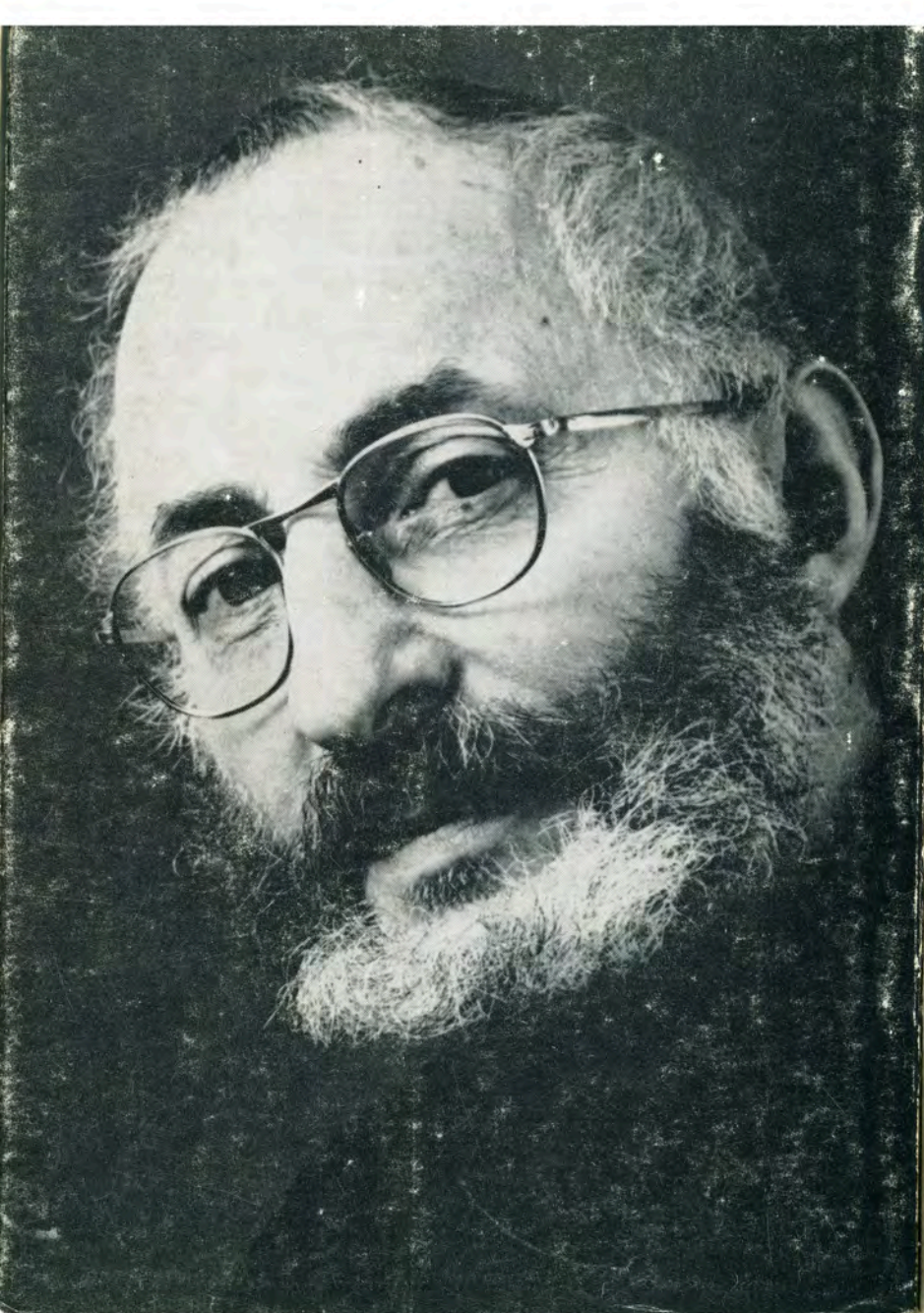

menu

"tutti frutti
à la mort..

eduard
heymanus

eduard heijmans / tutti frutti a la mort

de heer jansen
ligt hier
voor lijk
slechts
voor de wurmen
te kijk

goede raad
sloeg hij
in de wind
vandaar
dat gij hier
slechts zijn botjes
vindt

ik gaf geen voorrang
op een voorrangsweg
toen
brachten de kraaien
mij
met voorrang
weg

bezoeker
van mijn graf
spaar mij
de laatste berichten
ze veranderen
niets
aan mijn stijve
gewrichten

hier ligt
te ruste
een generaal
in ruste

overval in liefde

peins niet
over het waarom
maar geloof
in de waarde
die jij
voor mij hebt
vraag niet
wat
kan ik
voor hem
betekenen
maar geloof
in het teken
dat jij
voor mij
bent

het geluid dat verdween

het geluid
klinkt hard
in dit
protest
te zacht
voor generalen
en
een president
en
hoe verder
de open
etterende
wond
mag heten

het geluid
wordt niet
gegooid
als napalm
op kinderen
in vietnam
als kogels
in een
negerhuid
als pruisisch zuur
op een
naakte jood

Eduard Heijmans in memoriam

1912-1972

Het is niet eenvoudig de kunstenaar Eduard Heijmans te typeren. De man die zoveel woorden tot zijn beschikking had, is zelf moeilijk in woorden te vangen. Wat het meest opvalt, wat direct moet opvallen aan wie zijn schilderijen bekijkt, wie zijn verzen leest, is de ontmoeting met een fel levend mens. Als een lawine komen dan beelden, indrukken, voorstellingen op ons af. Een voortdurende beweging, een steeds voortgaan, nooit een weg terug. Nooit ook marchanderen, overal mogelijkheden ziend en de consequenties aanvaardend als de daad, geleid door intuïtie eenmaal is gesteld.

Eduard Heijmans was een bezeten mens, een gedrevene, iemand die niet kon nalaten te zijn zoals hij was, te handelen zoals hij deed, zich te uiten zoals hij dat veelzijdig trachtte te doen.

als bewegende doelen
trekken woorden
en schilderijen
aan mijn horizont voorbij

ik moet ze schieten
als ze passeren
anders zijn ze ontsnapt
en komen nimmer weerom

Kunst was voor hem – of het nu muziek was, beeldende kunst of literatuur – geen ambacht en geen vrijetijdsbesteding, maar een heilig moeten of je nu wilt en kunt of niet; het betekende een deel van zijn leven, het was zijn leven. Daarom was hij – in ieder opzicht autodidact – niet gebonden aan één uitingsvorm. Hij vond zijn vorm door te doen en door het doen leerde hij zijn mogelijkheden kennen.

Eduard Hendrik Heijmans, in 1912 in Utrecht geboren, was aanvankelijk houttechnicus en verbleef daardoor veel in het buitenland. In die tijd tekende en boetseerde hij ook; zijn grote voorkeur ging echter uit naar de muziek. Hij speelde cello en gaf verschillende recitals. In 1948 werd Heijmans kunsthandelaar en maakte tegelijkertijd mozaïeken. Hij gaf de muziek eraan en werd schilder. Nooit heeft hij meer een cello aangeraakt; hij wilde geen twee goden dienen. De ontwikkeling van Eduard Heijmans als schilder is stormachtig geweest. In 1956 was hij begonnen met landschappen; daarna kwamen abstracten. In 1958 hield hij zijn eerste tentoonstelling.

Plotseling liet hij de uitbeelding van de zichtbare werkelijkheid vallen. Er is dan een duidelijke cesuur in zijn werk: de overgang naar abstracte schilderkunst. Een nieuwe werkelijkheid was ontdekt, die hij verder zou exploreren in een groot aantal schilderijen en indrukwekkende reliëfs. In nieuwe tentoonstellingen in binnen- en buitenland – onder andere in het Stedelijk Museum in Amsterdam (1962) en in het Miami Museum of Modern Art (1965) – bracht hij zijn werk voor het voetlicht.

Een ontwikkeling als dichter doorkruiste die van de beeldende kunstenaar. Anders dan bij de muziek voelde Heijmans voor zich geen tegenstrijdigheid tussen poëzie en beeldende kunst. In de poëzie ontdekte hij een nieuwe uitingsvorm, nauw aansluitend overigens bij zijn picturale werk. In 1963 debuteerde hij met de bundel *24 Reliëfs*, gevolgd door *Gedeeltelijk ik* (1965), *De ik hater* (1966) en *Nuray-glanzende maan* (1968).) Veelzeggende titels: het eigen werk, tweemaal ik en de naam van zijn Turkse vrouw. Een beperkt domein met een duidelijk herkenbare achtergrond: angst, onrust en herinnering. .

De doorgaans korte verzen zijn sterk emotioneel op persoonlijke relaties betrokken en hebben dikwijls een romantische ondertoon. De dichter is een zoeker, belaagd door de verschrikking, in voortdurend gevecht met „mijn vriend de dood”.

ik zoek
een raakpunt
in de tijd
vervloeiend
tot mijn vorm
die hunkert
naar een
witte
absolute
rust

Op 25 november 1972 is Eduard Heijmans in Amsterdam overleden; een verwacht, maar toch nog plotseling gekomen einde. Kort daarvoor gaf hij mij het manuscript van zijn nieuwe bundel *Tutti frutti à la mort*, waarin een cyclus ziekenhuisgedichten.

Aangevuld met andere nagelaten gedichten is deze bundel nu in druk verschenen. Het laatste werk van Eduard Heijmans.

De verzen van Heijmans hebben geen commentaar nodig, vragen niet om analyse. Het zijn kreten die lang blijven naklinken. Zo heeft hij het ook bedoeld. De schone schijn van de werkelijkheid wilde hij ontmaskeren. Dat hem dat niet altijd gelukte is te zien in zijn schilderijen, te lezen in zijn gedichten. Waar dit hem wel gelukte, wordt zijn werk tot een aanklacht, die echter door het steeds relativeren in de beschuldiging wordt afgezwakt.

Eduard Heijmans was een zeer persoonlijk dichter die in zijn werk contact zocht om zich te bevrijden. Wie zijn verzen doorziet en waardeert, wordt betrokken in zijn wereld. Zijn lezers zijn zijn toehoorders geworden. Een antwoord is niet nodig, niet mogelijk.

Wim J. Simons